

Móricz Zsigmond - A mai cigánykérdés / Péro, 1932 március 10.

Körüljártam a nagy alföldi város egyik szélső utcasorát. Végtelen hosszú utak, sár, apró kedves házak, nagy szénakazlak az udvarokon.

- Ezek a nagy gazdavárosok csodálatosan egyformák. Nem lehet megmondani, hol vagyok.

- A mi városunknak van egy olyan specialitása, ami nincs akárhol: A Péro... Így hívják a cigánynegyedet.

Száz, vagy százötven évvel ezelőtt egy régi püspök a város közepén levő nagy telkét a cigányoknak adta, úgy, hogy soha onnan ki ne lehessen telepíteni őket, csak ha az egész cigányság megszavazná a kitelepítést... Különbözik szörnyű hely, rogyadozó viskók, telezsúfolva emberekkel. Igazi cigánytelep, semmi kultúra, semmi higiénia.

A Péronak nevezett városrész valóban a város kellős közepén van, a főútvonaltól, a város kereskedelmi sugárútjától néhány lépésnyire, a gimnázium mögött. Már az út nehéz, mert olvad a fagy és nagy sár van, amelynek csak a szélén kitaposott nyomokon lehet lépkedni, de mikor bejutunk a cigányházak közé, egész reménytelennek látszik aszfalthoz készült cipőinkben a behatolás.

Földbesüppedt régi kis házak alig átlátszó ablakán szemérmetlen nők néznek ki félig meztelenül az alkonyat felé hajló elég korai délutánon. Ahogy bekanyarodunk a legelső sarkon, be a Péro közepébe, egyszer csak teljesen utunkat állja a sár. Egy bőrkabátos cigányember egy szép kis fehér lovat hajt, a kis kocsi teljesen üres, de a ló nem akar húzni. A gazda leszáll a kocsiból s vezetéken viszi a lovát.

A mai cigánykérdés

Írta: Móricz Zsigmond

2014. április 24. csütörtök, 11:15 - Módosítás: 2014. április 24. csütörtök, 11:23

Hirtelen megnyitnak mögöttünk egy kaput, a cigány beugrik a kocsiba s merész ívben behajt.

- Itt van a Péro legintelligensebb cigánya, - mondja barátom, - ez lesz a legjobb, vele beszélni. Jó, hogy itthon van. Már kiált is neki:

- Jöjjön csak, Dráfi úr! - Az jön. Testes, értelmes arcú ember.

- Itt van a legkülömb cigány, - mondja s a vállára teszi a kezét a kalauzom, aki ujságíró helyben. Engem sért, hogy cigánynak nevezi. A cigány azonban nincs megsértve, nyugodtan néz a szemünkbe.

- Tessék besétálni hozzám egy percre, tessék csak bejönni egy kicsit a cigánylakásba, - mondja.

A kis ló az udvaron szinte fintorgatja az orrát, hegyezi a fülét, szemmel láthatóan nem érzi jól magát ebben a parányi udvarban s ebben a nagy sárban. Bemegyünk a házba. Egy kis konyha, melyből jobbra-balra szoba nyílik, meglehetősen nagy rendetlenség, ágy jobbról, alig megvetve s egy csomó asszony s gyerek nyüzsög benne.

Balra tessékelnek a jobbik szobába. Ez olyan, mint egy vidéki kisiparosnak a szobája. Elég jó bútorok, a falon szentképek.

- Tessék helyet foglalni.

- Szép háza van, - mondom, - de ez nem régen épült, ugye?

- Már elég régen, kérem, huszonnyolcban, vagy huszonkilencben. Ezt én építettem kérem, saját magam. Én, a régi viskónak a helyén. A magam két kezével hordtam le a házat és kihordtam a határba innen a régi talajt. Kérem, azt nem lehet már el se gondolni, mi volt itt. Méter vastagon kellett kiásni a poloskatalajt.

Tele volt itt poloskával minden, a falban csak úgy nyüzsgött, vastagon, mint a trágya a sok poloska. Ez mégse embernek való. Igaz, hogy én itt születtem, ez volt az én szülőházam, meg az apámé, nagyapámé, mi mind itt születtünk és itt nőttünk fel. Itt aludtunk mi gyerekkorunkba a sparhert alatt a rongyon, ahogy a többi házban még ma is alusznak a többi cigányok.

Kérem, száz esztendővel ezelőtt, vagy isten tudja mióta, ez a Péro a cigányságnak a helye a városban. Ötven család kapta, kérem, akkor ötven családot szorítottak be ebbe a bűdös Péroba és most nyolcszázan vagyunk. Ma nyolcszáz léleknek kell ugyancsak itt lakni és azóta nem is építettek ide, kérem, új házat, csak így nyomorgunk. Embernek való ez a hely?

Megdöbbsentett a beszéd. Értelmes, szinte szónoki készség volt a szavakban s tagoltan, nyugodtan tette egyik szót a másik után. Igazán magasabb intelligencia volt a beszédében.

- Én a gyerekeimet már ki akarom ásni ebből a Péróból. Mind a két fiamat iskoláztatom. A nagyobbik, a tizenhétéves most tanítóképezdei növendék. Tanítót akarok belőle csinálni. Azt akarom, hogy ember legyen a szegény cigánygyerekből.

Mi, kérem, szegkovácsok vagyunk. De a mai időkben nincs szükség a munkánkra. Egész napi munkával nem tudunk ma többet keresni egy pengőnél. Nincs építkezés, nem veszik már a jó kovácsolt vasszögeket. Mi csináltuk a bányaszögeket, a slipperszögeket a vasúthoz, meg tudjuk mi azt ma is csinálni, de ha nem veszik. Munkanélküliek vagyunk. Azért tanítatom én a gyerekeimet, hogy hadd tudjanak kiszabadulni innen a Péróból.

A mai cigánykérdés

Írta: Móricz Zsigmond

2014. április 24. csütörtök, 11:15 - Módosítás: 2014. április 24. csütörtök, 11:23

(Forrás: huszadikszazad.hu)

(Forrás: huszadikszazad.hu)